

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

L. XIII. 6

VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

15. 4. 1966

NA TRDNIH TLEH

Prišli smo v emigracijo in smo takoj seveda naglo iskali trdnih tal pod nogami. Bili smo tako rekoč praznih rok in poskrbeti je bilo treba za vse; kamor smo se potem naselili, smo starim skrbem in težavam priključili še nove. Nujno je bilo najti streho nad glavo in kdor je prišel s kopico otrok, jim je moral v novih okoliščinah poiskati včasih zelo drage pogoje za šolanje in vzgojo. Povsod smo začenjali čisto iz temeljev in reči moramo, da smo se dobro obrnili. Na vseh kontinentih smo in redke so družine ali posamezniki, ki jim novo okolje ne bi nudilo dovolj prilik za uveljavljanje. Seveda so nekatere razmere zlomile, toda v začetku vsaj smo bili vsi toliko širokosrčni, da smo takim brž priskočili na pomoč...

Naš nastop je bil tak, da smo vzbujali pozornost. Slovenska delavnost in zanesljivost je dobila svojo ceno in sloves; kjer so nas vključevali v svoje obrate, nismo delali slabega slovesa svojemu imenu. Šli smo še dlje; med nami je zrasla velika skupina močnih podjetij — kakor iz tal so zrasla, nekatera podobna pravim tovarnam, drugod so ustvarili obrtniške veleobrate. Seveda se je pri tem tudi blagostanje primerno pomnožilo; tisti pa ki niso bili samostojni, so pri velikih svetovnih podjetjih prejeli visoka, primerno nagrajena mesta. Tako nismo uveljavljali samo svojega imena ali razvijali do viška svojih lastnosti, ampak smo postajali tudi ugleden in upoštevan član v gospodarski in socialni organizaciji družbe, med katero smo živeli — naše delo je bogatilo tudi naše bližnje, pripadnike drugih narodnosti.

Ko smo se razmahnili in bogatili navzven, pa smo se začeli zoževati navznoter, zahajali v plehkost razkošja — siromašili smo sami sebe. Začelo se je dogajati tole: naši ljudje so radi podpirali slovenske narode in verske organizacije, dajali res včasih mecene lepe zneske za kulturne ali socialne namene, dokler niso bili "prepetični". Slovenska družabna ali kulturna prireditelj je postala prerевна za oči, ki so se napasle vsega velikega in „lepega“ samo še na milijonskih okrasjih v velegledališču Colonu. Danes na žalost moremo reči, da že žive naše glavne ustanove od „vinarja uboge vdove“, ne pa od miloščine ali daru z bogatinove mize.

Toda na koncu je vedno prejemal nagrado ubogi Lazar, bogatin pa je zaman hlipal po kapljici hladne vode.

Toda za tako tolažbo se bo marsikdo po svoje zahvalil, češ: no, do tja je pa še daleč, bomo že na koncu videli... Pa ni tako! Ameriški knjižni trg tokrat poplavlja knjiga „The Founding Father“, kjer je podana podoba J. F. Kennedyja, očeta pokojnega predsednika Združenih držav Johna F. Kennedyja. Pred pol stoletja je začel kot sin nepomembne družine irskih priseljencev kot navaden poslovni človek se je v ameriško gospodarstvo zagrizel s tolikšno silovitostjo, da ni postal samo lastnik težkih milijonskih podjetij, ampak je s svojim delom spremenil obraz ameriškega gospodarstva in je tako postal „oče sedanjega socialnega reda“ v Združenih državah, kakor pravi avtor. Zaključuje se pa ugotovitev v trditvi, da je vse to zmogel, ker je bil Irec in tak ostal do svojih starih let, ko danes dejansko načeljuje družini, ki postaja posebne vrste dinastija v ameriški in svetovni politiki. In še to se podčrtava: vsega tega Kennedyjevi ne bi zmogli, če bi se samo za hip odmaknili od svojega pravega izvora — bili so in bodo Irčji in ob njih imenu danes živi in diha vsa irska skupnost po vsem svetu in to bolj kot pa mogoče ob misli, da je tam ob Angliji otok, kjer je njihov dom v lastni državi, prava irska domovina.

Današnji svet ima tudi to lastnost, da zelo naglo poplača vsakemu sleherno, tudi najmanjšo neznačajnost ali nedoslednost. Če že gledamo na svet skozi zrkla televizije in podobnih naprav, pa ima ves svet na nas — na skupnost in vsakega posebej — naravnane nevidne aparate in merila in nas meri! Nikakor ne bo treba za nekatere zadeve čakati ravno tja do sodnega sveta. Kdor mogoče danes gleda s prezirom ali malodušjem na našo slovensko majhnost, bo zdrknil prej ali slej s trdnih tal — narodna skupnost ali človek je gospodar vsega sveta, če je res gospodar nad vsemi vlakni svojega značaja — zaman so milijoni, če srce gloda rana odcepljenosti. Zunanji uspehi jo bodo mogoče zacelili, v notranjosti pa bo ostala kot črv in glodala rodove še do sedmega kolena. Kdor je krenil na to pot, se je duševno in značajsko osiromašil, dasi mogoče že sedi na kadil, polni zlata. Vsakdo more biti „the founding father“, če mu ni samo zato, da bi bil samo člen v verigi, ki je dolga in brez konca in oči več ne morejo videti, kdo je na njenem čelu...

Pisatelj Julij Danijel, obsojen na moskovskem procesu, je v marcu izdal v Parizu knjigo „Tukaj Moskva...“, ki je izšla pri založbi Sedimó in sicer pod psevdonimom Nikolaj Arjak. Prinašamo odlomek:

„Volodja je bil edini, ki me je prišel obiskat in komaj je vstopil, mi je že zastavil neumno vprašanje: Le zakaj so oni izdali ta ukaz? Pod to besedico oni je hotel reči: vlada. Molčal sem; presenečen nad tem, da sem bil brez mnenja, mi je začel temeljito razlagati to vznemirljivo zadevo in mi dokazoval, da je bila neizogibna in je izražala bistvo socialističnega nauka.

— Zakaj, sem vprašal.

— Saj drugače ni moglo biti? Vse to je v skladu z razvojem stvari; morali so storiti nekaj, morali so uzakoniti umor. Umor so proglasili za reden pojav in prav zato ukazu niso dodali nobene razlage. Drugekrat so razlagalo vedno dodajali, saj so iz nje delali propagando.

— Kaj vse pripoveduješ? Kdaj pa?

— Med revolucijo.

— Seglaš predaleč, moj dragi! To ni točno, revolucije niso napravili zaradi tega.

— No. In kaj je bilo potem leta 1937?

— Kaj hočeš reči?

— Takrat je bilo prav isto! Lahko si umoril, kogar si hotel. Toda takrat so nam vse to ponujali v omaki... Ubijajte... in mir besedi. Poleg tega so tedanji morilci razpolagali z vsemi sredstvi in številnim osebjem. Toda danes... pomagajte si kar sami! Ravnajte kakor v trgovinah s samopostrežbo!“

Julij Danijel — Nikolaj Arjak:
„TU MOSKVA...“
Pariz 1966.

GLAS prihaja med Vas, poln tehničnih misli, člankov in novic. Ohraniti ga more pri njegovem poslanstvu samo naklonjenost in razumevanje vseh bravcev. Lepo VAS vabimo, da postanete naš naročnik, če še niste; kdor pa še ni, naj da duška svojemu zadovoljstvu s primernim darilom za GLAS.

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228 R. P. I. 847847

Londonški katoliški tednik "The Tablet" je 5. marca 1966 objavil: „Vsem katolikom je bilo prepovedano, da bi se udeležili akcije, ki jo je sprožila krajevna podružnica komunistične stranke v Lisceniji, predmestju Napolija. Tam so komunisti izdali proglas za zbiranje sredstev in sicer za spomenik, ki bi ga zgradili „papežu Janezu XXIII, papežu vsega človeštva, papežu miru“. Nadškofijski ordinariat v Napoliju je izdal posebno opozorilo, ki ga je podpisal generalni vikar msgr. Herbert d'Agnese, kjer pravi med drugim: „...Izvedeli smo, za pobudo nekega političnega gibanja, ki je v svoji osnovi popolnoma protikrščansko, da misli postaviti spomenik papežu Janezu XXIII. Ker je vsakomur jasno, da gre za špekulacijo politične narave, je vsem katoliškim laikom ter katoliškim društvom prepovedano, da bi pri tej akciji na katerikoli način sodelovali.“ Komunistični voditelji so namreč poslali krajevnim farnim duhovnikom in katoliškim organizacijam ter civilnim združbam vabila, kjer so jih o nameri obvestili in predlagali, da naj politične stranke ter ostale organizacije imenujejo zastopnike v odbor, ki bo nabiral sredstva za spomenik.

— Franc Dubay, duhovnik kalifornijske nadškofije, je bil suspendiran, ker je pripravljaval ustanovitev posebnega sindikata za duhovnike. Strokovna organizacija bi se morala boriti za delovni urnik in mezdo duhovniškega stanu. Kardinal Mc. Intyre je sedaj prepovedal Dubayu izvajanje duhovniških opravil „zaradi nepokorščine in nespoštljivosti“, ko ni pristal na zahtevo, da mora dati svoje spise in pozive v pregled višjim duhovniškim oblastem. Dubay je nato izjavil, da se bo pritožil v Rim in terjal sodbo pri višjih cerkvenih oblasteh. Enkrat se je že obrnil na papeža z zahtevo, da naj kardinala odstavi kot nadškofa v Los Angelosu. Ameriška glavna strokovna zveza TUC, ki ni niti najmanj pod komunističnim vplivom, je Dubayu že odgovorila, da njegove strokovne organizacije za katoliški kler ne bi mogla sprejeti med svoje članice, „ker ne vemo, kaj bi TUC mogel storiti za kler“, je zaključil njegov predsednik George Meyer. Podobni dogodki v svetu dokazujejo, da komunistična stranka spretno prede svoje mreže tudi med skupine duhovnikov, kakor pravi Tablet. Razna gibanja v cerkvi skuša ali celo že oblikuje Moskva po svojih agentih in zaupnikih.

— Četrto nagradno tekmovanje mladih dirigentov, ki nosi ime po Dimitriju Metropoulosu, se je konec januarja zaključilo v newyorški Carnegie dvorani. Žirija je za zmagovalce proglasila: Alain Lombard (25 leta star, Francija), Juan Pablo Izquierdo (32 let, Čile), Walter Gilessen (24 let, Zapadna Nemčija) in Silvija Caduff (28 let, Švica). Vsak nagrajenec prejme 5000 dolarjev, hkrati pa sklene enoletno pogodbo kot dirigent-asistent pri newyorški filharmoniji ter pri washingtonskem simfoničnem orkestru.

— Profesor Edgar Bosen je na univerzi v Braunschweigu ustanovil poseben oddelek za proučevanje zgodovine fašizma. Dr. Bosen je v Rimu odkril in kupil na mikrofilm posnete dokumente fašizma, ki jih je napravil Mussolinijev osebni tajnik.

SVEN STOLPE

Švedski pisatelj Sven Stolpe je bil rojen v Stockholmu 24. avgusta 1905. Izmed njegovih profesorjev je napravil nanj najbolj močan vtis po svojih bleščočih, včasih sicer samovoljnih interpretacijah romanskega sveta, svetovno znani Ernst Robert Curtius, ki je od 1929 v Bonnu predaval romansko in srednjeveško filologijo in evropsko slovstvo. Curtius je mladega švedskega študenta seznanil z literarnimi krogi Francije. Pisatelji iz "Renouveau Catholique" so tega sprva zajemali zgolj kot literata in intelektualca. Vendar poglobljen stik z njimi ni bil brez vpliva na Stolpejevo konverzijo v katoliško vero, do katere je prišel po ovinku čez „oxfordsko gibanje“ leta 1947.

To gibanje bi pravilneje imenovali Oxford Groups Movement. Ni to oxfordsko gibanje, ki ga je 1833 sprožil John Keble, v katerem so se oxfordski profesorji teologije, predvsem E. B. Puse in J. H. Newman prizadevali za religiozno prenovo anglikanske cerkve v boju zoper liberalno teologijo (Newmanovi "Tracts for the Times"), temveč gibanje, ki ga je pobudil 1908 izpreobrnjeni Amerikanec Frank N. D. Buchman, ki je 1918 začel z apostolatom v Oxfordu. Ko je odšel s skupino svojih pridruženecv iz Oxforda na izpreobračevalno pot v Afriko, so to skupino imenovali Oxford Re-Armement, ki je prva leta po drugi svetovni vojski zaslovelo po svojih konferencah v švicarskem kraju Caux (sv. oficij je glede nanj katoličanom izdal svoja monita 1951 in 1955). Kmalu po 1930 je to oxfordsko gibanje poleg Stolpeja zajelo več pomembnih pisateljev, tako Harry Blomberga (umrl 1950), Ragnar Jaendela (roj. 1895), nekaj časa Bertel Malmberga (umrl 1958).

"Trettioalet" (doba 30-40) je v švedski literaturi označena z zelo živahnimi kontroverzijami. Zoper vitalizem in seksualno romantiko in zoper idiliko "liričnega humanizma", ki so silili na vrh ta leta, se je Stolpe s talentom in bojevitostjo upiral v svoji reviji "Fronten".

Prodor v veljavno literaturo pomeni za Stolpeja 1930 izdani roman "Dödens väntrum" (Čakalnica smrti), ki že kaže na pogloblitve lastnosti njegovih velikih romanov, ki jih je izdal po svoji konverziji. Sam označuje izpreobrnitev v katolicizem za odločilen obrat tudi glede na svoje literarno ustvarjanje.

Njegove štiri romane "Lätt, snabb och öm" (Lahko noč, hitro in nežno, 1947), "Sakrament" (1948), "Spel i kulisser" (Igra v kulisah, 1952), "Fru Birgitta ler" (Gospa Brigita se smehlja, 1955) štejejo tudi nekatoliški kritiki med umetniško najboljše „katoliške romane“ zadnjih desetletij.

Za vse Stolpejevo zrelo delo velja označba, ki jo je ob izidu nemškega prevoda "Spiel in den Kulissen" (1953) napisal "Hochlandov" kritik: „Iz njegove temeljne krščanske usmerjenosti raste neka popolnoma nova psihološka metoda. Stolpe kaže podobo božjo za fasado časa, s svojim razkrinkavanjem noče zasmehovati in razgaljati, temveč hoče osvoboditi. Pomemben evropski avktor, ki vidi, kako kulise 'theatri mundi' premika transcendencija.“ V literarni diskusiji tako živahni hamburški tednik "Die Zeit" je ob isti priložnosti imenoval Stolpeja "docela izredno pesniško potenco" in dodal: „Najbolj pomembno pa je, da pisec zmore razpadli podobi sveta nasproti postaviti urejevalne moči, da jih zmore celo napeljati v potek dejanja, ne da bi zapadel kakšni plahki tendenci, neumetniškemu pridigarstvu. Njegov poglavitni tema: človek v odločitvah med zgodovinskimi močmi — hkrati realističen in transcendenten tema, — ima vsekakor v sedanosti malo pesniških oznanjavavcev s tolikšno domiselno močjo in formalnim mojstrom.“ S kontrastom realizem-transcendencija je specifična posebnost Stolpejevih romanov v širokem spektru evropske literature morda najboljše zaznamovana.

Posebnosti njegovega talenta odsevajo tudi v zgodovinskih biografijah o Devici Orleanski (Jeanne d'Arc, 1946) in švedski kraljici Kristini (Drotting Kristina, 1960). Kot bližnji prijatelj Dag Hammarskjölda je bil najbolj poklican, da opiše njegovo duhovno pot.

Vpliven je tudi Stolpejev esejistični opus: po vojni je prikazal Berdjajeva (1946), Mauriaca (1947), St. Georgeja (1956).

V pretežno agnostični švedski literaturi je Stolpe glasnik duhovnih in krščanskih vrednot. Njegov vpliv je zaznaven zlasti na generacijo petdesetih let (50-talisterna — fentioalisterna). V sodobni liriki udarja v oči pogosta raba katoliških religioznih simbolov, sicer ne vedno prav umetih, toda v tako sekularizirani literaturi kot je švedska, je to že velik napredek.

Svetejevemu zgledu so sledili in konvertirali v katolicizem filozof in kritik Lechard Johannessen (roj. 1917), sedaj tomist, literarna kritikinja Gunnell Vallquist (r. 1918), romanopiski Anna Lenah Elgström (roj. 1884) in Birgitta Trotzig (roj. 1929).

F. D.

— Akademija v Budimpešti in založba v Mainzu sta nekako istočasno izdali „Documenta Bartokiana II“. Avtor je D. Dille, ki se je dolga leta bavil z glasbo Bele Bartoka in njegovo ostalino. Kritika poudarja, da je delo zelo obogatilo znanost o glasbi.

— Založba Glogau v Hamburgu je že pred meseci začela organizirati srečanje med književniki z vzhoda in zapada. Zaprošila je obe poklicni pisateljski dru-

štvi, da izdelata podrobnosti za izvedbo literarnih dialogov. Prvo srečanje bi moralo biti 27. januarja in so že razposlali vabila. Tik pred začetkom pa je prišlo iz Dresdena brzojavno sporočilo, da se vzhodni književniki ne morejo udeležiti, ker je sestanek „trenutno brez pravega cilja“. Zahodni pisatelji so jim odgovorili, da se bodo takoj odzvali, ko jim bodo z vzhoda sporočili, da so si na jasnem glede cilja.

MED BELGRADOM IN ZAGREBOM

Med literarnimi spori in aferami v Jugoslaviji v letu 1965 je zadeva okoli Mihajla Mihajlova zavzemala največji obseg in je segla tudi čez meje in po vsem svetu. Napačno pa bi bilo zreti nanjo kot na edino zadevo; končno pa jo je moral vse do zanje kaplje sladkosti in bridkosti izpiti pisatelj in slavist sam, ki je bil sin ruskega emigranta v letih po prvi svetovni vojni. Številni opazovalci razmer v Belgradu mislijo, da so jugoslovanske oblasti pri napihovanju zadeve šle predaleč, kajti afera okoli Mihajlova ni bila že več edina. Belgrajske oblasti so proti njemu morale nastopiti, ker je sovjetska ambasada proti članku protestirala v času, ko se je maršal odpravljal na obisk v Moskvi. Nastop proti Mihajlovu je Moskvo sicer potolažil, izzval pa komentarje doma in po svetu, skupni zadevi komunizma vsaj neljube, če že ne škodljive.

Zagrebska revija Praxis je objavila članek belgrajskega univ. docenta Životića „Socializem in kultura množice“. Belgrajska Borba je članek ostro napadla ter profesorju belgrajske univerze zamerila, da se je zatekel pod okrilje zagrebske revije. Ker je hotelo uredništvo Borbe ostati nad ali izven debate, je kritiko organiziralo v obliki štirih pism iz vrst čitateljev. Pri tem je napravilo napako, da so imena podpisnikov zvenela zelo čudno. Pristaši Životića so napravili sami preiskavo in ugotovili, da imena piscev niso bila nikjer registrirana — torej izmišljena! Uredništvo revije Praxis je nato pozvalo belgrajsko Borbo, naj pojasni identiteto dopisnikov, toda odgovora po devetih mesecih še vedno ni.

Vzporedno je izbruhnila mnogo hrupa afera okoli Miodraga Bulatovića v Belgradu. Založba Prosveta je prišla do krtačnih odtisov — na kakšen način, se ni izvedelo — novega romana tega črnogorskega pisatelja: „Junak na oslu“ (pisatelj smešno prikazuje partizane iz črnogorskih borb), ki bi moral iziti pri konkurenčni založbi Kultura. Delo je bilo v celoti postavljeno in vsi krtačni odtisi pripravljani za korekture, toda vodstvo Prosvete je javno protestiralo proti izidu in v nekaterih odlomkih romana ugotovilo „umazano pornografijo“. Policija je založbi Kultura ukazala, da mora napovedani izid preklicati in pod nadzorstvom policije so morali v tiskarni ves stavek razdreti in uničiti. Dogodek je izzval mnogo žolčnih debat in komentarjev, kajti baje se je v socialistični Jugoslaviji zgodilo prvič, da je bil na tak način zatrt in preprečen izid knjige. (Delo je medtem že izšlo v Parizu in je tudi napovedan nemški prevod). Kultura je računala z nakladi 20.000 izvodov, dočim znaša običajna prva srbska izdaja po 5.000.

Danes sta najboljša srbska pesnika Vasko Popa in Miodrag Pavlović. Kritiki ne vedo zatrdno, kateremu bi dali prednost. Miodrag Pavlović je zbral in izdal Veliko antologijo srbske poezije od 13. do 20. stoletja. Zbirka je doživela izreden uspeh in ko je konec leta 1964 izšla, je bila v nekaj tednih razprodana in so morali takoj pripraviti drugo izdajo. Pavlović je bil pri izbiri zelo širokogruden in je objavil tudi pesmi čisto verske vsebine, kakor jih je ustvarjal srbski srednji vek, pri obravnavanju moderne pa se ni izognil avtorjem iz predvojnih skupin surrealistov, ki so bili nekoč zavezniki marksistov, pa so se pozneje zajedli z njimi v konflikte in zato morali v zatišje ali molk. Nad takim izborom se je pred izidom druge izdaje razburil pesnik Oskar Davičo, ki je napisal izredno surovo kritiko, kjer je proti Pavlovićevemu „klerikalnemu reakcionarstvu“ in abstraktnemu ljubimkanju s propalim surrealizmom nabral v sicer ne dolgi kritiki kar 182 psov in pri tem najbrž izčrpal do konca tozadevni slovar srbskega jezika. Samo nekaj cvetk: Antologija je astenična, debeloglava, suha, sterilna, gluhonema, defektna, sklerotična, kloštrska, farška, pastoralna, tercijska, liturgična, bizantinska, ciganska, brezobrazna ali brezlična (možno je oboje); najbolj ponižen je bil še očitek, da je reakcionarna. Poročevavec dodaja, da pravih srbskih psov ni znal prevesti.

Sicer bi se kritika mogla pripisati na račun Davičovega značaja, toda literarni krogi so se po takšni presoji morali potuhniti, ker je Davičo član CK partije in mu je bila podeljena naloga napisati novi življenjepis maršala Tita. Ugled srbskih književnikov so potem začele reševati Srbske knjižne novine, ki so vzele Pavlovića v zaščito in objavile nekaj ostrih zavrnitev metod Oskarja Daviče; njegovi izpadi so izzveneli tako neugodno, da se kot delegat ni mogel udeležiti zbora srbskih zastopnikov na kongresu Pen kluba na Bledu, kjer bi najbrž prišlo do fizičnega spopada med člani srbske delegacije.

Uradna revija literatov v Zagrebu nosi naslov Forum in ji smer odreja Miroslav Krleža. Proti njemu pa so študenti na univerzi začeli izdajati revijo Razlog, ki se je takoj zapletla v zelo krutične spopade s krogom okoli Krleže. Geslo revije je Marxov stavek „Vse, kar je, mora biti podvrženo kritiki!“ študenti terjajo objektivno debato o vsem, kajti „dialektika ne sme služiti temu, da se vse ustavi v okoreli statičnosti. Režim pa dopušča samo tisto filozofijo, ki piše apologijo marksizma in se rešuje v oportunistem in proglašča za odpadnike vse tiste, ki skušajo zreti objektivno na razvoj.“ Pisci Razloga ponavljajo misel, da ne žele plesati kakor drugi piskažo.

Teško bi bilo reči, da napovedujejo ti dogodki nastop kake izredno močne osebnosti ali nov tok v literaturi. So le bolj izraz tesnobe in pobitosti, ki se razteza nad delom književnikov, tako srbskih kakor tudi hrvaških.

— Herbert von Karajan je sklenil prirediti poseben festival ob velikonočnih praznikih 1967 v Salzburgu (redni vsakoletni festival je vsako leto v juliju in avgustu). Avstrijskim oblastem je sporočil, da bo program izvajal sam z berlinsko filharmonijo, poleg tega pa bodo izvedene tudi nekatere Wagnerjeve opere. Karajan je ponudil sodelovanje dunajski filharmoniji, pa se je temu uprlo

vodstvo dunajske opere, ker je filharmonija njej podrejena.

— Bolgarska akademija znanosti in umetnosti je izdala „Bolgarski dialektološki atlas“. Izšel je prvi del, ki sta ga sestavila St. Stojkov in S. B. Bernstein. Že v prvem delu šteje 277 zemljevidov, ki kar najbolj natančno podajajo prepletanje dialektoloških sestavin v bolgarščini.

— Pod zaščito in s finančno pomočjo komunistične Vzhodne Nemčije je bila 23. marca odprta v vzhodnem Berlinu „Konferenca katoličanov iz evropskih dežel“. Tema konference je „Solidarnost vseh ljudi dobre volje za politiko odprave napetosti in za varnost v Evropi“. Prireditve se je udeležilo dvesto oseb iz osemnajstih evropskih držav, tako zapadnih kot vzhodnih. Med najbolj vidnimi udeleženci sta Yves Cholére, direktor Instituta za mir in tajnik Svetovnega sveta za mir, in pa Jacques Madaule, pisatelj in stalni predstavljavec levičarskih katoličanov v Franciji. Konferenca je poslala papežu telegram z zagotovitvijo, da želi delovati v duhu enciklike Pacem in terris. Nekaj dni pred odprtjem je l'Osservatore Romano ocenil ta shod v Vzhodnem Berlinu za „poskus razdeliti katoličane in vzdigniti vernike v deželah, ki so podvržene komunizmu, zoper njihove škofove.“

— Dušan Blagojević, govorec belgrajske vlade je 17. marca izjavil: „Odločitev francoskega notranjega ministrstva, ki je prepovedalo aktivnosti nekkih emigrantskih organizacij in izgnalo iz Francije večino članov odbora za sprejemanje emigrantov, je pozitiven ukrep, ki meri na odstranitev nekaj malih skupin, ki posvečajo svoje napore slabšanju odnosov med Francijo in Jugoslavijo. Ta odločitev predstavlja pomemben doprinos k razvoju odnosov med obema deželama“. Francosko notranje ministrstvo pa je dalo pariškemu časopisju to pojasnilo: Francoske oblasti so res morale nastopiti, da so se končali incidenti, ki so se večkrat godili v bližini jugoslovanske ambasade v Parizu, kjer ima sedež nek odbor za sprejemanje. Emigranti so razdeljevali letake in se često pripravili s člani poslaništva. Tudi do pretepev je prišlo. Bili so storjeni ukrepi konfinacije nekaterih vodilnih, vendar ni bil prepovedan noben odbor emigrantov in izvršen noben izgon. Komu bomo verjeli? Vsekakor emigracija iz Jugoslavije še ni umrla, kakor bi radi tudi nekateri tonzirani inteligenčniki.

— Ob dvestopetdesetletnici smrti Nicolas Malebranche-a je milanska katoliška univerza priredila cikel predavanj o njegovi filozofiji. Prof. André Robinet je govoril o razmerju med teologijo in filozofijo v Malebranchevem delu. V začetku francoskega Oratorija se je mislilo, da se vera in pamet izklepata in si nasprotujeta. „Meditations chretiennes“ ugotavljajo nasprotno: zedinjenje ali, bolje, skladnost med vero in razumom. Prof. Pierre Costabel je kazal na filozofov pomen za naravoslovno znanost, ki jo je oprostil iz metafizičnih spekulacij in ji celo uslužil svoje filozofske raziskave. Pri tem je omenil njegove posebne teorije o sestavi teles in o diferencialnem računu. Prof. Geneviève Rodis-Lewis je obravnavala Malebranchovo teorijo spoznanja in nje antikartezijansko genezo. Posebno je predavateljica osvetlila Malebranchovo teorijo idej in njene razlike z Descartesovo glede na pojme naše duše in Boga.

— V začetku marca je umrl v svojem osemindesetletem letu münchenki profesor za novejšo zgodovino Franz Schnabel. Rajni je eden najpomembnejših katoliških znanstvenikov sodobnosti. O velikem zgodovinarju bo „Glas“ prinesel oris dela in pomena.

novi novi

Ivan Hribovšek

PESEM NAJ ZAPOJEM

zbirka pesmi

broš. \$ 320. vez. \$ 380

tiska se tiska se

Karel Mauser

LJUDJE POD BIČEM

III. del, 440 strani

v pripravi v pripravi

MEDDOBJE, IX, 4-6

Fantje deškega vzgajališča v Gornjem Logatcu so sporočili javnosti, da od 26. januarja 1966 dalje ne bodo delali in sicer toliko časa, dokler se stanje v zavodu ne uredi. Komisiji, ki sta bili tam, sta ugotovili: „Organizacija življenja in vzgojnega dela v Logatcu ne ustreza temeljnim strokovnim zahtevam in celotna dejavnost zavoda je v popolnem nasprotju z družbenimi interesi. Vzgojiteljski kader niti strokovno, niti človeško ne ustreza svoji nalogi.“ Tako se je logaški škandal pridružil nerednostim v vzgojnih domovih v Mekinjah in Višnji gori. „Nova povojna generacija je tu, pred nami, z vsemi svojimi odlikami in težavami — takšna, kakršna smo vzgojili! Odgovorni smo zanjo, pa vendar se dogajajo stvari, o katerih nekoč, pred dvajsetimi leti kot neugnani lomilci starega še pomisliti nismo mogli“, priznava v svojem komentarju k logaškemu dogodku: „Skoraj da nismo bili presenečeni“ neka Dorica Makuc (NR 26. februarja 1966).

Na večer pred letošnjim Prešernovim praznikom se je Josip Vidmar spravil nad slovenskega kmeta, ko se je včrtil, kako je „trdno prepričan, da je kmétištvo v svoji zaostalosti slaba garancija“ za „zanesljivo jamstvo za obstoj naroda“. „Ta pasivna in inertna gmota je samo začasna, ni pa resnično odporna. Zgodovina naših potujčenih obrobni pokrajin na severu nam zgovorno priča o tem.“ „Ne, zaostalost je slabo jamstvo za zvestobo narodu, ki zagotovo in polno smisla živi samo v kulturno visoko razvitih posameznikih in družbah.“ Seveda ni pomislil, da bi brez slovenskega kmeta današnji Vidmarji še vedno bili Widmerji... Po milosti partije predsednik Slovenske akademije ne ve, da so nekoč

vsi sosede vedeli za naprednega slovenskega kmeta.

Slovenski arhivarji so konec 1965 izdali „Vodnik po arhivih Slovenije“. Delo je v zvezi z redakcijskim odborom (dr. Tone Ferenc, Jože Maček, dr. Sergij Vilfan uredil Jože Zontar. Na 616 straneh so zbrani podatki o organizaciji slovenskih arhivov in o bogatem gradivu, ki ga hrani sedem slovenskih arhivskih zavodov: Državni arhiv Slovenije, Zgodovinski arhiv Celje, Mestni arhiv Koper, Mestni arhiv Ljubljana, Državni arhiv — podružnica Maribor, Mestni arhiv Piran, Zgodovinski arhiv Ptuj, Nadškofijski arhiv v Ljubljani, Škofijski arhiv v Mariboru, specialni arhivi v inštitutu za narodnostna vprašanja, šolskem muzeju, gledališkem, tehničnem železarne v Jesenicah, arhivske zbirke iz t. i. narodne osvoboditve in ljudske revolucije in še štiriindvajset zbirke v drugih ustanovah (knjižnice in muzeji). Treba je bilo doseči sodelovanje sedemindvajsetih zavodov in je tako ta „Vodnik“ že v zgolj organizacijskem pogledu izreden uspeh. Podobnega dela nima noben narod v Jugoslaviji, manjka celo v marsikateri razviti državi. Slovenska arhivistika je dokazala svojo izvedensko usposobljenost in visoko znanstveno vrednost. Vsem raziskovalcem slovenske zgodovine, tudi tujcem, je podarila nepogrešljivo znanstveno pomagalo.

— Poljski Pen klub v Varšavi je poslal v Moskvo sovjetski Zvezi pisateljev protestno brzojavko zaradi obsodbe Sinjavskega in Danijela. Poljska policija odhoda brzjavke ni preprečila in dosedaj še ni uvedla postopka proti podpisnikom; pač pa poljski listi vsebine brzojavke niso smeli prinesti. Odmeva iz Moskve ni bilo.

— Jurij Dadijanc, dopisnik sovjetske agencije Novosti v Franciji je dnevniku „Le Monde“ sredi marca poslal dolg telegram, ki se v njem čudi, kako so se mogli francoski razumniki dvigniti v protest zoper obsodbo Sinjavskega in Danijela, ki jima očita neprepričanost in strahopetnost, ko sta pod psevdonimi objavljala svoja blatenja sovjetskega režima v (celo!) emigrantskih revijah. Vsak svoboden človek, posebno še kulturni delavec, pa se mora zamisliti ob Dadijančevem (se pravi sovjetskem) pojmovanju svobode govora: „Avtomatično se prenaša na S. S. S. R. zahodni pojem ‚svobode govora‘. In vendar bi nekim progresističnim razumnikom zadostovalo, če bi malce pogledali v Ustavo S. S. S. R. ali, če te nimajo, v spise Marxove, namesto da iščejo „marksistične ideje“ v „Le Nouvel Observateur“. Pri nas se svoboda govora konča tam, kjer se začenja antisovjetska in protikomunistična propaganda. Tam pa, kjer se začenja protisovjetska propaganda, se pravi propaganda zoper našo državo, stopi v dejavo kazenski zakonik.“ Totalitarne enačbe so bistven del klasične komunistične prakse in teorije.

— Švedska slovstvena akademija, ki podeljuje Nobelovo nagrado za literaturo, je poslala G. Podgornemu, predsedniku prezidija najvišjega sovjeta telegram, v katerem predlaga revizijo Sinjavskega in Danijelove obsodbe.

— Valerij Tarsis je k sporočilom, da mu je odvzeto sovjetsko državljanstvo, v Londonu izjavil, da je ta ukrep pričakoval, ker je dobil že pred svojim odhodom iz zanesljivega vira informacijo, da se ne bo več mogel vrniti v domovino. Izrazil je zatem svoje upanje, da mu bo na zahodu priznana pravica azi-

la. Potem pa dodal: „Čeprav nisem več mlad, vendar upam, da se bom še vrnil kot državljani v svobodno Rusijo.“

— Na seznamu delegatov za XXIII. kongres sovjetske partije med pisatelji ni ne Aleksandra Tvardovskega, ne Borisa Povelevoja, ki sta bila na zadnjih kongresih. Pač pa so organizacije pisateljev v zastopstvo izvolile Kočetova, urednika režimu vdane in marksistično „pravoverne“ revije „Oktjabr“ in hudega nasprotnika Tvardovskega in pa linijske literate Šolokova, Sofronova, Čakovskega. Polevoj in Tvardovski veljata za poglavitna vodnika „modernistične“ ali „liberalne“ struje. Že dolgo sta cilj ostrih napadov režimskih literatov in komsomolcev. Polevoj je glavni urednik revije „Junost“ (Mladost). Strankarski krogi ji očitajo brezdejnost, esteticizem, subjektivnost in odsotnost pozitivnega junaka. Časopisu je Polevoj s souredniki pesnikom Jevtušenkom in pisateljema Aksionovim in Rozovom znal pridobiti velik vpliv med mladino. Naklada revije presega milijona iztisov, na uredništvo vsak dan prihaja skoraj pet tisoč pisem od naročnikov. V začetku marca je revija bila v preiskavi, ki jo je opravljala komisija pisateljev. Čeprav se je med razpravo glede revije v Pisateljski zvezi vzdignilo mnogo glasov v obrambo uredništva, pa poseg stranke ni ostal brez nasledkov, v naslednjih številkah je opaziti več prispevkov po strankini liniji, med njimi poročilo o „povzdignitvi kadetov-komsomolcev v bitki za Moskvo“, ki je je podpisal nek general. Še večji ugled uživa glavni urednik revije „Novy Mir“ (Novi svet) Tvardovski zaradi neodvisnosti in kvalitetenosti, ki jih je vtisnil tudi časopisu, ki je bil doslej poglavitna trdnjava t. i. „modernizma“. Vedno je imel pogum objavljati partiji neljuba dela,

tako na primer je on priobčil Soljenicina. Za prihodnost revije se boje tudi zaradi Tvardovskega slabega zdravja. Vprav pred začetkom kongresa so vzeli s sporeda Satiričnega teatra odrsko priredbo njegove pesnitve „Tjorkin na drugem svetu“, ki je vprav nekaj dni preje dosegla pri gledalcih navdušen sprejem. Tvardovskega je občinstvo, ki dobro ve za njegove težave z oblastmi, pri prvi predstavi poklicalo na oder in mu pristrčno ploskalo. Mnogo jih misli, da je Tjorkin za stalno izginil iz gledališča, ne samo za čas Kongresa.

— Pesnik Evgen Jevtušenko je bil pred leti prvi, ki so mu sovjetske oblasti dovoljevale turneje po svetu. Pozneje je zašel v hud spor s stranko in je moral za nekaj časa v prisilno izgnanstvo v Sibirijo, pozneje pa so ga povrh poklicali še k vojakom, kjer je ostal dva meseca. Udeležil se je posebnih vojaških vaj v armenskih gorah in tam napisal ciklus pesmi „Puškinov prelaz“. Ko se je vrnil, je izjavljal, da ni resnična trditvev o njegovem vpoklicu k vojakom kot kazenskem ukrepu oblasti, pač pa je odšel k vojakom „iz ljubezni do vojaške uniforme...“ V kratkem bo odpotoval na pesniško turnejo po Avstraliji.

— Moskovske založbe so za novo leto vključile med svoje izdaje tudi Spomine, ki jih pišejo vodilni maršali sovjetske vojske: Žukov, Sokolovskij in Voronov. Vendar so vsi dodali omejitve: pisali bodo samo o svojih izkušnjah v drugi svetovni vojni. V Pekingju pa so objavili, da bodo spomini Mačetunega izšli sedaj tudi v angleščini (štiri debele knjige). Uprava mesta Stalingrad (danes Volgograd) pa je napovedala, da bo začela graditi poseben muzej o bitki za mesto v letu 1942.

General de Gaulle se odpravlja v Moskvo; tokrat ga tam pričakujejo z odprtimi, prijaznimi rokami. Ko so na XXIII. kongresu sovjetske komunistične stranke izgovorili njegovo ime, je 5000 domačih delegatov in gostov iz tujih držav takoj skočilo s sedežev in vsakič več minut klicalo in ploskalo francoskemu državnemu predsedniku. Ko so bile pred nekaj meseci v Franciji predsedniške volitve, so pa francoski komunisti prejeli prav iz Moskve oster ukaz, da morajo z vso silo agitirati in se boriti proti de Gaullovi izvolitvi. Ko je sedaj de Gaulle sklenil, da mora Francija izstopiti iz NATO, so na kongresu v Moskvi seveda takoj proglasili, da je s tem zadal zahodni skupnosti smrtni udarec v hrbet — v Parizu pa so približno istočasno izjavljali, da mora Francija poskrbeti sama zase, ker Združene države nikdar ne bi mogle preprečiti vdora sovjetskih oboroženih sil do obal Atlantika, kadar bi se v Moskvi za tak korak odločili. Ker je torej treba s tem računati, se mora Francija v Moskvi zavarovati in bo de Gaulle tam podpisal novo prijateljsko in zavezniško pogodbo. De Gaullovo politiko odobravajo v Franciji samó njegovi pristaši in komunisti, toda de Gaulle je bil izvoljen za predsednika še za prihodnjih sedem let... Socialisti, levi radikali z Mitterandom in krščansko demokratski blok z Lecaneutom na čelu so šli v boj proti taki zunanji politiki in se naslanjajo na ugotovitev, da se je de Gaulle zelo oddaljil ali celo odpovedal misli na evropsko unijo, ki bi mogla mirno rasti, dokler bi nad njo stražil obrambni dežnik NATO pod vodstvom Združenih držav.

„... VSE TO TI DAM...“

De Gaulle je mož idej in je v politiki vsaj toliko izurjen kot v vojaški umetnosti. Kot pisatelj je začel že zelo mlad; pisal je res sicer vojaško strokovno literaturo, toda po vojski je zablestel kot pisec treh debelih knjig „Memoires“; delo so proglasili za veliko literarno stvaritev — posledje je bil med njegovimi glavnimi zagovorniki ravno pisatelj François Mauriac. Ko je de Gaulle srečno razrešil alžirsko krizo leta 1958, pa je za seboj potegnil skoraj ves zbor francoskih ljudi umetnosti in peresa.

Diplomacija je težka umetnost in še vedno bi se moglo reči, da sta v zahodni Evropi miselnost in metodika francoske diplomacije na prvem mestu. Predno se je francoska politika odločala za prelom ali prehod v drugo smer, je skušala razbrati vse osnove in njih veljavnost preeniti. Če se je potem izkazalo, da se je zmotila, ni bila več samo njena krivda, kolikor pa je je bilo, je morala Francija nositi zanj veliko hudih in bridkih posledic. Ko se sedaj francoska politika spet enkrat obrača v horizontalno linijo (zavezništvo Francije z vzhodom Evrope), se obnavlja, kar se je dogajalo že v dobi Richelieuja. Zunanja politika kardinala Richelieuja se je naslanjala na mohamedanski Carigrad proti habsburškemu Dunaju, ki je takrat zbiral okoli sebe ves katoliški svet proti navalu Turkov v Srednjo Evropo. Kakor se je Richelieuu zamoglo vriniti v igro šepetanje o tistem „...vidiš, vse to ti dam...“, tako se je ponzeje še večkrat ponovilo, da se je Francija morala odločiti za tako pot in se obvarovala proti koaliciji, ki je slonela na evropski vertikali (v začetku našega stoletja na trozvezi Nemčija, Avstrija, Italija). Toda de Gaulle je prevelik demokrat, da ne bi vedel, kako se je o bodočnosti Evrope v našem času pred več ko sto leti v svojih spisih izražal Albert de Tocqueville: bodočnost demokracije je videl v polarizaciji sveta okoli dveh tedaj — to je v našem času — glavnih svetovnih sil: Združenih držav Amerike in Rusije...

Res je, da francoski politični filozof iz prve polovice vice prejšnjega stoletja — v letih 1830 — ni videl tako daleč, da bi napovedal še vizijo o grozljivem sistemu terorizma, ki bo zavladal nad slovansko Rusijo. Sodobna francoska diplomacija je preračunala, da se tehnična obrača v rusko smer... in ker v politiki nikdar ni nič novo in večno, se ne straši pred klici siren in odhaja za njimi, kakor začarana za glasovi: „...vidiš, vse to...“ Kočno vsebina igre ni nič neljalna, kajti že leta 1945 je Stalin v Potsdamu ponudil Trumanu enako delitev sveta in terjal zase masno nagrado. Takrat se je ameriški puritanizem vznemiril in odmaknil od satanskih vabil — toda za kako malo časa? Saj je moral kmalu pristati na delitev sveta po gornjem geslu: z ruskim dovoljenjem je bila razdeljena Koreja na dvoje, razdeljen je bil Vietnam, pa že mnogo prej — v letu 1944 je Roosevelt na

konferenci v Jalti pristal na delitev Evrope in v navdušenem zaupanju dal Stalinu mnogo več kot je terjal — vsaj na Balkanu; pri nas v domovini bi bilo drugače, če bi Roosevelt vsaj malo prisluhnil Churchillovim svarilom. Če so torej v Washingtonu morali vedno bolj prepuščati svet Moskvi (saj so govorili ameriški državniki, kako bodo sovjetje spravili na staro mejo v Evropi, govorili so še, da jih je treba zadržati vsaj na sedanji črti, ki deli Evropo), zakaj ne bi torej smel v Moskvo po svoj delež tudi de Gaulle v času, ko še ni čisto jasno, ali bo res obveljala Tocquevillova napoved, da bosta svet vladala samo dva, Rus in Amerikanec. In nihalo na tehtnici bi postala Francija v imenu Evrope.

DVE KONCEPCIJI EVROPE

Ko je prišel pred leti v Moskvo na posebna pogajanja de Gaullov odposlanec Louis Joxe, ga je Hruščev povabil na večerjo in ga za uvod zaprosil, da pove šalo politične vsebine; diplomat bi naj jasno pokazal svoje karte. Odgovoril mu je: „Veste gospod, kadar sedem s hudičem za isto mizo, moram imeti zelo oster nož in zelo dolge vilice...“, in za humor vedno razpoloženi Hruščev je Joxu marsikaj ugodil. Ko odhaja sedaj de Gaulle v Moskvo, se mora pač zavedati poti, po kateri hodi; v letu 1920 se je v Weygandovi vojski stotnik de Gaulle pred Varšavo boril proti oddelkom generala Tuhačevskega in evropska zgodovina danes soglasno zatrjuje, da je Weygand dne 8. septembra 1920 rešil ne samo Poljsko, ampak vso Evropo pred rdečim valjarjem z vzhoda. Sploh se zavezništvo med Poljsko in Francijo rado naslanja na tradicije idej o skupni krščanski usodi Evrope, saj je poljski upor v letu 1793 rešil Francijo pred vdorom pruske vojske pod vodstvom generala Blücherja. De Gaulle tudi sedaj rad poudarja, da misli na evropsko unijo ni upustil; obisk v Moskvi naj bi jo samo okreplil.

Francoska misel o evropski uniji se ni rodila v našem času in tudi ne v devetnajstem stoletju. Stara je kot je stara Francija in sega v čase Karla Velikega. Oblikovala se je že v borbi proti papeštvu in pozneje proti Habsburžanom. Proti papeštvu se je čistila v galikanizmu, živela je iz herezije, da bi tako izklesala dovolj trdne temelje Franciji kot voditeljici sveta. In svet je bila takrat Evropa; ko pozneje v borbi proti habsburški koncepciji Francija ni prodrla na vrh, je janzenizem okreplil moč herezij — biti heretik pomeni v francoski miselnosti še vedno biti sposoben za vodstvo, idejno oblast na vso Evropo in vsem svetom. Zato je tudi današnja de Gaullova pot v Moskvo izraz te heretske podstat v francoski politiki, ko gre zato, da se pred še večjo herezijo (sporazum med Washingtonu in Moskvo proti Pekingju ali absolutni sporazum med glavnimi silami — posestnicami jedrne energije) z danes mogoče še nerazumljivo diplomatsko igro končno zavaruje obstoj Evrope — pod francoskim vodstvom! Ker pa se med velikimi ne bo urejala samo usoda Evrope, ampak kontinentov, bi Francija mogla ponuditi svojo že sedaj okrepljeno roko še ostalim državam sveta; počasi bi rastle „tretja skupina“ in de Gaulle ali njegov naslednik bi zablestel kot novi kardinal Richelieu na svetovni, vesoljni ravnini.

JAKOBINSKI MESIANIZEM

Proti taki koncepciji fevdalnih ali avtokratskih razmerij so v Franciji zlasti pod vplivom Rousseaujevih idej (in te so pozneje imele povsod v Evropi več vpliva kot pa v Franciji sami) po revoluciji v letu 1789 vzklikli načrti, ki so proti igri nožev in vilic postavljale borbo ideje svobodnega duha proti zamisljeni absolutističnih režimov — in komunisti prav nič ne zanikajo, da so absolutisti. De Gaulle pa odhaja iz Pariza v Moskvo že pod težjem obdobjem in očitkov, ki jih zliva nanj tabor, poln citatov iz Rousseauja in francoskega jakobinstva. Jakobinstvo je postalo zibelka evropskega laicizma in liberalizma — z izbruhom romantike je šlo na romarsko pot po vsej Evropi in v dobi pozitivizma so v Franciji in drugod zrli s posmehom na „herezijo“ francoskega monarhističnega galikanizma, ki se je izživljal v nacionalizmu Maurrasove vrste... Proti avtokraciji iz Moskve se bo kmalu dvignil val tega na individualizmu slonečega univerzalizma in v tem primeru bi mogla spet postati Francija izhodišče za pohod liberalnih idej v obleki pomlajenega jakobinizma...

— Gospod dr. Rado L. Lenček, profesor na Columbia University v New Yorku nam piše: „Spoštovani gospod urednik, najlepša hvala za Glas, ki ga že vrsto let dobivam in me vedno znova povezuje z vami vsemi in z Vašim ustvarjanjem. Prepričan sem, da že samo s tem, ko nas povezuje preko vseh kontinentov in gradite idejo kulturne skupnosti zunaj domovine, opravljate dragoceno zgodovinsko poslanstvo. Vaše delo cenim, Vaš idealizem občudujem in želim Vam za naprej še lepših uspehov. — Za tiskovni sklad Vam pošiljam ček za 15 dolarjev. Z najlepšimi pozdravi...“

— Češki katoliški list „Katolicke noviny“ je dne 7. nov. 1956 (številka 45) v Pragi objavil pesem Tineta Debeljaka, izdana v češkem prevodu pod naslovom De profundis. Prevajavec je znani prevajatelj iz jugoslovanskih in drugih književnosti O. F. Babler, ki je svoj čas prevel tudi Župančičevega Cicibana in po vojni izdal celotni prevod Dantejeve Divine Comedie. Zanimivo je, da je prav ta pesem izšla že pred drugo vojno v Prager Presse v nemškem prevodu. Tedaj in sedaj je verjetno vzeta iz Vodnikove antologije Slovenska religiozna lirika.

— Naša luč, mesečnik za Slovence na tujem, ki ga izdaja Mohorjeva družba v Celovcu, je začela z novim letom priobčevati orise slovenskih emigrantskih kulturnih delavcev. V prvi številki je kot začetek prinesla podoben in oznako „Dr. Tineta Debeljaka — slovenskega kulturnega delavca v Argentini“. Kakor vemo, bodo sledili še drugi portreti kulturnih delavcev z vseh kontinentov, kjer ustvarja slovenski emigrant. Rubrika bo gotovo pripomogla k popularizaciji in vrednotenju slovenskega kulturnega ustvarjanja v tujini.

— Kakor smo izvedeli, se pripravlja v Braziliji portugalski prevod Mauerjevega romana Kaplan Klemen, ki je med tem izšel že v dveh izdajah v nemškem in španskem prevodu. Slovenski izvirnik še ni izšel v knjižni obliki. Napovedan je pri Mohorjevi družbi v Celovcu med knjigami za leto 1965, ki pa jih še nismo dobili v roke.

— Prijatelj iz Córdoba piše: „... Zelo sem srečen nad povečanim Glasom in samo to Vam želim, da bi Vam Bog vsem skupaj dal zdravja in moči, da bi še mnogo lepega napisali in kar najbolj uspešno vodili naprej Slovensko kulturno akcijo in v skupnem ter koristnem delu našli uteho in osebno srečo. Pesniško zbirko Ivana Hribovskega 'Pesem naj zapojem' sem tudi že prejel; zame je odkritje in res častitam dr. Tinetu Debeljaku, da jo je odkril in uredil za natis... Pozdravljam vse sodelavce in prijatelje...“ — Naš prijatelj in sodelavec Fr. Gorše pa piše dne 28. marca: „Zelo me veseli, da je moje pismo v Glasu naredilo dober odmev in da je prililo nove kapljice korajžje. Seveda sem se začudil, ko sem zagledal moje neobjeljeno pismo objavljeno. Nikakor nisem proti, zlasti še, če je kaj takega, kar bi širši kulturni krog zanimalo. Vsem želim mnogo novih uspehov in tudi zadovoljivega zadoščenja pri napornem delu! In vsem prijateljski pozdrav...“

— Zürich je dne 6. februarja slovesno proslavil petdesetletnico dadaizma, umetnostne struje pred surrealizmom. Gibanje nosi ime po Dadi, dasi je bil pravi ustanovitelj gibanja Hugo Ball, med najglasnejše njegove zastopnike pa štejejo Tzaro, ki je živel v Parizu, dasi je bil Romun po rodu. Župan Züricha je odkril spominsko ploščo v Spiegelgasse in besedilo pravi: „V tej hiši so dne 6. februar-

KRATKA AVTOBIOGRAFIJA GABRIELA MARCELA

Gabriela Marcela pregledi sodobne filozofije navajajo m eksistencialisti, in sicer ga opredeljujejo za krščanskega eksistencialista. Sam v to oznamovanje ni nikdar privolil. V predgovoru h knjigi „Mystère de l'Être“ svojemu raziskovanju dopušča samo eno poimenovanje: „neosokratizem“ ali „krščanski sokratizem“. Gabriel Marcel se šteje v vrsto danes najbolj izvirno čvrstih mislilcev. Visoko filozofsko raven so mu priznali tudi sicer glede filozofije tako zahtevni Nemci. Leta 1964 je dobil znamenito in zaželjeno mirovno nagrado nemškega knjigotrštva. Ob tej priložnosti je napisal kratko intelektualno avtobiografijo „O sebi“, ki je prevedena.

Bil sem rojen v Parizu 7. decembra 1889. Moj oče, prav gotovo eden izmed najbolj izobraženih ljudi svojega časa, je bil po vrsti diplomat, državni svetnik, ravnatelj umetnostne akademije, upravitelj nacionalne knjižnice in še marsikaj drugega. Obiskoval sem licej, potem Sorbono. Ko sem tu prvič izkusil, kaj more filozofija, sem takoj vedel, da je filozofija tisto, kar me kliče k sebi. Po drugi strani pa sta tedaj teater in muzika postala zame skoraj prav tako bistvena. Vedno vnučim moram poudarjati, da so veliki muziki morda bolj odločilno in bolj globoko na me vplivali, toliko kakor noben pesnik ni mogel. Glasbe sicer nisem študiral v pravi tehničen pomenu. Imam pa naraven občutek za harmonijo in dar za muzikalno improvizacijo; te prav gotovo vibrirajo v mojih filozofskih in teaterskih poizkusih.

V kraljestvu filozofije sem bil v veliki meri pod nemškim vplivom. Predvsem naredili name močan vtis duhovni nasledniki Kantovi. Tako sem svoje diplomsko delo za profesuro posvetil vplivu Schellinga na „omiselje“ Samuela Taylor Coleridgea. Imel sem srečo, da sem še mogel poslušati Henri Bergsona na Collège de France. Celotno življenje sem gojil do njega največje občudovanje, ne da bi s tem hotel reči, da sem bil na kateremkoli torišču njegov učencec.

Prva svetovna vojska je nedvomno izredno globoko storkovala na moj intelektualni razvoj, čeprav zaradi svoje konstitucije nisem bil poklican k vojakom. Priglasili so me v službo Rdečega križa in moja dejava me je kmalu privedla do tega, da nisem gledal na vojsko zgolj s političnega gledišča, temveč tudi z eksistencialnega, kako je delovala na moralno podobo nas, živih bitij. Tu je zelo verjetno dal vir vsega tega, kar me je mnogo pozneje, po drugi svetovni vojski, sililo k pisanju knjig.

Ni tu pravi kraj, poročati veliko o poučevanju — v provinci pred in med vojsko, v Parizu od 1915 do 1918. Samo to bi rad omenil, da mi je pouk o temeljnih pojmih filozofije v Sens, kjer sem tri leta — od 1919 do 1922 — učil, pustil velik vtis. Časa za dramsko ustvarjanje. Več mojih bistvenih del je iz tega časa: „Un homme de Dieu“, „La chapelle ardente“, „Le coeur des autres“. Hkrati sem si upal rediti tudi svoj prvi Dnevnik za metafizična vprašanja, ki ga prvotno nisem izdeloval priobčitev, temveč naj bi mi samo pripravil pot k velikemu, sistematičnemu (vendar nikoli dokončanemu) delu.

— Trst ima še eno revijo; izhaja pri Primorskem dnevniku; ime ji je „Zaliv“ in jo urejuje Boris Pahor. „Mladika“ X, 2 je prinesla članek s podpisom Kondor, ki o novi reviji pravi: „Nova revija. Nova? Pričakoval sem zares, da bo nova revija zajela nek krog naše inteligence, ki ji je v vseh povojnih letih edina tribuna tednik „Delo“, tisti krog torej, ki že dvajset let verjame v Alaha Marxa in Mohameda Vidalija. Navsezadnje, kaj bi bilo pri tem čudnega. Razumen človek mora na nek način izraziti svoja čustva... Sodelavce nove revije veže slovenstvo. Da, zakaj slovenstvo je eno, je eno za vse. Toda ali je to dovolj?... Vendar je pravzaprav škoda, da se vsa znanost slovenskih komunistov, kultura in politika teh ljudi začne in konča pri 17. vzporedniku nekje v Vietnamu. Ali ni morda to spet en dokaz več, da pomeni internacionalistični komunizem smrt za slovensko kulturo, za slovenski živelj v zamejstvu? Nekateri to zanikajo. Ali bi nam lahko tudi dokazali?“

Danilo Lovrenčič je dober humorist in je v isti številke „Mladike“ v svoji seriji zapisov „Odstavki“ takole razmišljal o „Zalivu“: „Tržaški zaliv je brez ladij, ima pa cel kup revij, slovenske sedaj kar tri. Zadnja se imenuje kar Zaliv. Ima (ta glagol zaradi besedne igre), poleg imen, ki niso jasni, nekak uvod, (ki ga pa ni napisalo pri-

znano in močno peró, pač pa navdano, a še nezreli Igor Tuta, ki pa ni talent in bo gotovo dorasel), daljše in globoke zapiske Borisa Pahorja, člani s športno tematiko, nekaj pripovedi, štva, poezije (ne Filiberta Benedetičeva ima pa prav na zadnji strani tudi fejtoneček, ki ga je pritisnil „igor“ (ednokrat). Ta fejtoneček piha na vse strani... vendar se ne ve, ali bodo Zek prodajali z uspehom tam, kamor je ta menjšen... Druge revije so doživeli desetletnico (Mladika), o Zalivu pa bo čez deset let samo še govorili; danes pa ne vemo še ničesar o njem, ne vemo niti ali je petnajstidnevnik, mesečni, trimesečnik ali celo zbornik. Ne vemo niti, ali bo prišla na dan druga vilka, ker lahko se prigodi, da podpiše X. Y. ne proda toliko žakljev.“

— Iz Varšave je pobegnil član centralnega komiteja KP Antonin Moneta in sicer s potnim listom, ki mu ga je dala albanska ambasada. Monha je zagovornik stalinske smeri. Glasilo komunistične stranke pa je objavilo knjižni članek iz Poljske, kjer je pregled podtalnega dela tistih poljskih komunistov, ki zagovarjajo nastopitev na Peking in so proti Moskvi. Če so bili Poljaki vedno proti Rusom, njihovo delo naletelo na obilen odmev med poljskimi komunisti. „Le Monde“

obrazni in obzorja

Ko sem se 1922 vrnil dokončno v Pariz, sem se obrnil k časnikarstvu in kritiki. Nekaj let pozneje sem na prošnjo svojega prijatelja Charles du Bosa prevzel urejanje zbirke "Collection étrangère". Med francoskimi pisci je bil pač Marcel Proust tisti, ki je naredil na mene največji vtis. Ta vpliv name je edini na področju literature, ki bi se mogel nekako meriti s tistim, ki so ga name imeli veliki muziki. Vpliv Péguya, četudi bolj umerjen, ni bil manj globok, André Gideov pa prav majhen, kakor veliko občudovanje, ki sem ga vselej čutil do Paul Valérya tudi ni preneslo ne na moje misli, ne na moje delo.

Ne da se tajiti, da je pogosto srečavanje z zamejskimi pisatelji, posebno anglo-amerškimi in nemškimi (na primer Jakob Wassermann) tisti čas bistveno sooblikovalo moje življenje. V filozofiji je bilo zame najbolj važno srečanje s Karlom Jaspersom in njegovim sistemom, ki sem ga spoznal skoraj hkrati z njega publikacijo v knjigi. Vpliv Kierkegaarda se mi zdi teže prijemljiv, prav tako Heideggerja in Berdjajeva. Res bi me stalo veliko truda, če bi hotel nadrobno preiskovati, za kaj moram biti vsakemu izmed njih hvaležen: gotovo je, da sem dolžnik njih vseh. Samo: kolikor bliže sem svoji sedanji življenjski dobi, toliko teže mi je ločiti med tem, kar je prazno, kar je raslo iz mene, in med tem, kar mi je doraslo iz drugih.

Kar se tiče mojega spreobrnjenja v letu 1922, je prav tako težko o tem povedati nekaj določnega. Vpliv mojega prijatelja Charlesa du Bosa je bil pri tem gotovo pomemben, daleč bolj pomemben kot Mauriacov. Vendar je bilo nazadnje neko Mauriacovo pismo, ki mi je dalo neposredni povod za mojo konverzijo.

Moji poskusi, da bi prišel v ozek stik s tomisti in predvsem z Jacques Maritainom, so bili v končnem rezultatu brez uspeha, neglede na prijateljstvo in nagnjenosti, ki ga čutim nasproti posameznim osebnostim tega dominikanskega kroga, tako na primer do patra Maydieua.

V poznejših letih je Gustave Thibon, ki je veliko prispeval k pojasnitvi nekih filozofskih problemov, imel name veliko vpliva. Precej zatem, nekako od 1947, so naredile name izreden vtis študije Max Picarda.

Za moj notranji razvoj so dobili odločilen pomen tisti problemi, ki so jih naložile po eni strani Resistance in Collaboration, po drugi pa nacistična in sovjetska tujdelstva; prav tako vprašanja, ki jih je vzbudilo politično razčiščenje in tega medvedivi nastopki. Dodam še to — vem, da bi to moral storiti precej prej — da je postal vpliv nekaterih pesnikov, med njimi Rilkeja, močan od 1937.

Številna potovanja v zamejstvo, ki sem jih delal po 1946 zaradi svojih konferenc, so mnogo doprinesla k temu, da se je moje mišljenje vedno bolj preželo z izredno evropskimi in kozmopolitičnimi vidiki. Posebej bi bilo treba v tej zvezi poudariti srečanje z iberskim polotokom, ki je bil zame odkritje: O njem preje nisem imel nobenega pravega pojma.

Moje delovanje je namenjeno zelo različnim kritičnim in ustvarjalnim močem, ki bi jih rad privedel do srečanja, ne da bi izgubil izpred oči jedro svojega prizadevanja: sodelovati s svojimi odmerjenimi močmi pri počlovečenju sveta, ki je v nevarnosti, da se izgubi v sovraštvo in v abstrakcijo.

France Dolinar

— dodaja, da je Gomulka nato sprožil nov val proti katoliški Cerkvi, da bi s tem obrnil pozornost proč od težav, ki jih ima s skrajnim krilom v lastni stranki in v notranji politiki.

— Zaključni del XXIII. kongresa ruske komunistične stranke je veljal napadom na književnike, ki „se zapirajo v svoj slonokoščeni stolp apolitičnosti, da bi se s tem izločili iz naporov in ciljev, ki jih zasleduje partija“. Napadi so bili tako hudi, da so inozemski poročevalci kot gotovost naznanili sklep partije: reži Novy Mir in Junost bosta morali premeniti vodstvo ter bo mesto Tvarpvskega pri Novem Miru prevzel pisatelj Konstantin Simonov, ki uživa zapanje vodstva partije.

— Reporter švedske televizije Gunnar Kumlien je bil 18. marca aretiran od belgrajske policije, ko je odhajal iz stavovanja žene Milovana Djilasa potem, ko jo je intervjuval. Zaplenili so mu se filme in magnetofonske zapiske. Po štiriindvajsetih urah pripora je bil izgnan iz Jugoslavije. „Novi razred“ pač nikdar ne bo odpustil tistemu, ki je imel pogum opozoriti na „proces korupcije“ v vrstah svojih partijskih tovarišev.

— Zadnje čase je sovjetski tisk začel prinašati članke, kjer se poudarja vloga Stalina pri utrditvi oblasti in pri zmagi nad Hitlerjem. Ponavlja se strah,

da bo XXIII. kongres sovjetske partije rehabilitiral zasovraženegega diktatorja. Zato je sedemindvajset ruskih razumnikov, med njimi akademika Arcimovič in Leontovič, Nobelov nagrajeneec za kemijo Igor Tamm, svetovno priznani izvedenec za atomsko fiziko, Peter Kapica, pisatelj Pavstovski, Nekrasov, Konstantin Simonov, baletna zvezdnica Marija Plisetskaja in pesnik Aleksander Surkov, tajnik Pisateljske zveze, poslalo centralnemu komiteju komunistične stranke, skupno pismo, naj se na kongresu, ki se sestane 23. marca, ničesar ne stori za Stalinovo rehabilitacijo. Pismo je posebno važno zato, ker so ga podpisali pripadniki veljavne „družbe“, ne samo progresistični inteligenti.

— Protestantska založba Claudius v Muenchenu je izdala knjigo „Branje iz Mojzesovih knjig“. Židovski rabin Graubard je v njej zbral svoja tedenska predavanja, ki jih je vsak petek večer skozi deset let imel na bavarskem radiu kot uvod v židovsko uro za bližajočo soboto. Dejansko so sestavki prve židovske meditacije na vsebino Stare zaveze in jih v svojih listih priporočajo kot primerno branje tudi druge protestantske in katoliške založbe. Avtor je v uvodu posebej poudaril pomen izida knjige, kajti doslej se še ni zgodilo, da bi židovska verska knjiga izšla v krščanski založbi.

ja 1916 odprli kabaret Voltaire in se je tu začelo gibanje: dadaizem.“ Nekateri umetniki še žive; povabili so Balla, Hülsenbecka in Richterja, pa je Hülsenbeck odgovoril, da ga na slovesnost ne bo, če bo tam Richter in je Richter sporočil, da ga ne bo, če bo tam Ball...stari gospodje, stare navade. — Pač pa je Hans Richter napisal knjigo o zgodovini dadaizma: „Dada — Kunst und Antikunst“ in jo izdal pri založbi Schauberg v Kölnu. Dodatek je izpod peresa Wernerja Haftmana; obsega 259 strani, reprodukcije in fotografije pa posebej še 103 strani. Zgodovina dadaizma je razdeljena na osem poglavij: Zürich 1915-1920, New York 1915-1920, Berlin 1918-1923, Hannover, Köln, Pariz 1919-1922, zatem pa poglavja Dada po življenju in ob novi oživitvi, Po Dadi in Neo-dada. Richter je bil torej med začetniki gibanja, kot literat pa je bil manj znan, pač pa je močno oblikoval smer „Antikunst“. Leta 1921 je tudi izdelal prvi abstraktni film „Rythmus 21“. Ko je pred nacizmom bežal v ZDA, je v New Yorku v letih 1942-1957 vodil filmski institut City College in Richterja danes smatrajo za pionirja eksperimentalnega filma. Kot kronist je v knjigi odlično zajel dobo in osebnosti, pri tem pa se je izognil nevarnosti, da bi iz dadaizma iz zrelišča preteklosti sedaj ustvarjal poseben mitos.

— Založba Vallecchi je v Firenci izdala posmrtno delo pisatelja Curzia Malaparta in sicer njegov dnevnik iz pariških let: „Diario di uno straniero a Parigi“; obsega 330 strani, cena 2000 Lit. — Kritik Enrico Emanuelli piše v Corriere della sera, da je dnevnik res popoln izraz pisatelja, ki je bil na višku v letih 1945-1957, toda ob zopetnem srečanju s Parizom, kjer je živel najprej ok. leta 1930, se Malaparte v letu 1947 vprašuje, kje je tisti Pariz, ki ga je leta 1933 zapustil in se potem ni več vrnil celih 14 let. Najbolj ga je bolelo, da so ga pariški književniki zavračali, češ da je bil kolaboracionist in je malo „manjkalo, da ga niso postavili pred sodišče in ustrelili...“ pravi Malaparte v gnevu. Sploh je Pariz tedaj vrval povsod prepričan, češ da se je samo Francija upirala nacizmu. Mnogo piše o srečanjih s Sartrom in Camusom; zlasti Camus mu je dal čutiti, kako ga prezira; zato je Malaparte zapisal, da čez nekaj let v Evropi o Sartru in Camusu nikdo nič ne bo več govoril (kako se je zmotil: Camus je dobil Nobelovo nagrado, Sartre tudi, a jo je odklonil in Camus je umrl mlad, dočim Sartre še s svojimi vatli meri francosko in svetovno literaturo — sicer po svoje...). Ko pravi, da mu francoska sodobnost ni dala nič, se vprašuje, kje bi našel rešitev; odklonil je Diderota, Pascala, Montaigna, Hugoja — ustavil pa se je pri Chateaubriandu, po značaju verjetno najbolj neznosnemu književniku svoje dobe. Toda Malaparte je vzljubil njegove „Spomine z onstran groba“, kakor da bi slutil, da se bo v svojih posmrtnih listih upodobil po pesniku in pisatelju francoske romantike, ki je bil v bistvu enako zagrenjen avanturist kakor Malaparte, pravi kritik na koncu. Dodaja še zanimivost: svojo razkošno vilo na Capriju je Malaparte v oporoki zapustil kitajskemu rdečemu diktatorju Maocetungu.

— Na slovensko križarsko gibanje pred štiridesetimi leti je zelo vplival obisk Williya Hammelratha, ko je skozi Slovenijo odhajal peš na romarska pota v Jeruzalem in nato tudi v Moskvo. Sedaj je v katoliški „črno beli zbirki“ v Würtembergu izšla njegova knjiga: Volksbildung — Arbeiterbildung.

— Milanski Corriere della sera opozarja, da pri protestih ob obsodbah nad Sinjavskim in Danijelom, ne bi smeli pozabiti na skupino pesnikov in pisateljev, ki so jih sovjetska sodišča obsodila na zaporne kazni in prisilno delo.

— Nadškofijski ordinariat v Ljubljani je izdal v slovenskem prevodu „Dogmatično Konstitucijo o Cerkvi“. Konstitucija je izšla v 5000 izvodih; izdaja je lepa, s stvarnim kazalom. Dodane so še pripombe in je poudarjeno, da so morali prevajavci premagati nemale ovire, saj gre včasih za popolnoma nove izraze.

— Glasbena matica v Trstu je priredila v Kulturnem domu v Trstu „Večer slovenske solistične glasbe“ in so sodelovali tenorist Mitja Gregorač, klarinetist Miha Gunzek in pianist Marijan Lipovšek. Na sporedu so bile skladbe, ki so jih zložili Karel Pahor, Marij Kogoj, Zlatan Vauda, Marijan Lipovšek, Vilko Ukmar, Primož Ramovš in Uroš Krek. Združeni slovenski pevski zbori pa so priredili koncert slovenskih božičnih pesmi v cerkvi sv. Antona Padovanskega. Dirigiral je Humbert Mamolo, organist je bil Arduino Macri kot solist pa je nastopil Marijan Kos.

— Milanska Scala je tudi prelomila s tradicijo — po zgledu Metropolitan opere v New Yorku — in začela vabiti za uprizoritev velikih opernih del slavne filmske in dramske režiserje. Med prvimi je prišel režirat v Milan Jean Vilar, ki je zapustil veliki oder v Narodnem gledališču v Parizu zaradi političnih razlik z režimom generala de Gaulle. Za njim je Verdijevo Traviato režiral Lucchini Visconti in letos se je začela sezona z izvedbo Gounodovega Fausta v režiji Jeana Louisa Barraulta. Ob tej priliki se je tudi prvič zgodilo, da je bilo francosko operno delo v Milanu izvajano v francoščini.

— Samusel Becket je sprožil nov val v dramski umetnosti z delom: „Čakamo Godota“. Srbski dramatik pa je sedaj napisal delo „Godot je prišel“ in ker so v Belgradu uprizoritev odklonili, bo krstna predstava v gledališču v Düsseldorfu in sicer prvi teden v marcu in je avtor napovedal svojo udeležbo. Gledališče pa je poslalo vabilo tudi Becketu v Pariz in je že prejelo njegov pozitiven odgovor. Nemški tisk piše, da je Bulatovičevo delo močna groteska in obtožba proti vsaki diktaturi.

— Letošnja premiera Verdijeve opere Don Carlos na odru Rimske kraljeve opere je razburila celo dopisnika londonskega katoliškega tednika „Tablet“. W. A. Purdy piše, da je Rimska opera šele s to uprizoritvijo dosegla tisto višino v italijanski glasheni kulturi, kakor je uživata Scala v Milanu in San

Carlo v Neaplju. To Verdijevo delo je izredno zahtevno zlasti za soliste in zato se redko uprizarja. Toda po dolgi dobi je morala tudi rimska opera enkrat po njej seči. Kritiki pravi, da vodstvo pri izbiri solistov ni imelo ravno preveč srečne roke, pač pa je za vlogo inkvizitorja odkrilo basista Finca Martija Tavello, ki je visok 2,10 metrov in je že s svojo ogromno pojavo v perspektivi odra ustvaril še prodornejšo pogoje za igro in za svoj veličastno doneči organ. Toda glavna zanimivost izvedbe ni bila v njenem glasbenem partu. Ves Rim se je do dna pretresel in razburil zaradi režije, ki je bila v rokah Lucchinija Viscontija. Kritiki pravi: „Ta naslednik milanskih vojvod, ki se sedaj javno postavlja kot pionir komunizma, jasno prezira vse meje razsipnosti in je za opremo odra porabil milijonske vsote. Najbolj razvajen zagovornik razkošja in potrate ne bi mogel najti tolikih možnosti za izliv vseh svojih inspiracij. Človek se pretresen vprašuje, ali je kaj takega sploh mogoče. Cel oder diha dobo Karla V. in arabska arhitektura je zaživela na odru kot poveljčana. Čudovito je gotsko-romansko pročelje cerkve v Atochi in procesija spokornikov je višek groznega arhitektonskega doživljanja, ko na čelu nosijo križ, ki krvavi, med tem pa v ozadju čisto viscontijevski vložki modernih igrišč za tenis in veže najluksuznejših sodobnih hotelov podajajo razbitost našega časa. Med odmori je občinstvo kar kipeło v preseñeñenju in vznemirjenosti, a ni vedelo, zakaj.“ In kritiki končuje s stavkom: „Visconti izziva in prikliee na dan vse — ostaja dolžan samo v enem: nikdo ne more mimo njega z brezbriznostjo. Vse romarje iz Anglije, ki bodo letos prihajali v Rim, vabim, da naj nikar ne zamude predstave Don Carlosa v Rimski operi.“

— „Tablet“ je konec januarja objavil novico, da je vatikanski diplomat in „strokovnjak za srednjeevropske zadeve“ msgr. Casaroli obiskal Varšavo. Lansko leto je za Vatikan izvedel mnogo važnih nalog: končal je pogajanja v Budimpešti za „modus vivendi“ z madžarsko vlado, pogajanja v Pragi je izpeljal tako, da je kardinala Berana na presenetljiv način odpeljal v Rim in mu potem šele na rimskem letališču dejal, da mu praška vlada ne bo dovolila povratka. Nato je v Belgradu praktično zaključil pogajanja za „modus vivendi“ med Vatikanom in Jugoslavijo. Sredi januarja so se v Londonu razširile novice, da je msgr. Casaroli prišel v Varšavo na pogajanja za konkordat in pri-

pravljal obisk papeža Pavla VI. pri letošnjih jubilejih poljskih katoličanov ob tisočletnici pokristjanjenja Poljakov. Toda prav kmalu so prišla iz Rima pojasnila, da se msgr. Casaroli takrat ni oddaljil nikamor iz Vatikana, pariški „La Croix“ pa je govorce popravil v tej smeri, da je objavil pojasnilo: v Varšavi je bil sredi decembra 1965. Pogajanja so se nato nadaljevala med kongresom italijanske komunistične stranke, kjer je poljsko vlado in stranko zastopal Zenon Kliszko; zanj govore, da je „komunistični strokovnjak“ za cerkvene zadeve. Ne ve se pa, ali je obiskal Vatikan.

— Na afriških univerzah bodo do leta 1980 potrebovali sedem tisoč učnih moči iz dežel zunaj Afrike. Ker tudi v Evropi in Ameriki ni ravno presežka profesorjev in docentov, bo mogoče kriti veliko potrebo Afrike le s skrbnim mednarodnim sodelovanjem.

— Ko je v nedeljo 20. marca ameriški poslanik v Varšavi John Gronovski izstopil iz cerkve sv. Križa, kjer je bil pri maši kardinala Wyszyñskega, ga je množica pozdravljala z vzkliki: „Živela Amerika!“ „Živel svobodni svet!“ „Proč s komunisti!“ (V omenjeni varšavski cerkvi počiva srce Chopina.)

— „Državna založba Slovenije“ je pred kratkim slavila dvajsetletnico. Napovedala je program novih izdaj in je med publikacijami navedena tudi pesniška zbirka Franceta Balantića, ki jo je uredil in s komentarjem opremil Mitja Mejak.

— Aleksander Solčenicin je pred leti zaslovel po romanu „En dan Ivana Denisovića“. Knjiga je bila prvi opis grozot v Stalinovih koncentracijskih taboriščih. Oblasti ga sicer niso zaprle, pač pa je moral v molk za nekaj let, dokler ni leta 1963 napisal novelo „Za dobre stvari“, kjer je polemično obsodil nastopanje birokratskih krogov proti študentom, ki so se javno navduševali za neko stvar. Pred kratkim pa je revija „Novi mir“, ki jo urejuje Tvardovski, prinesla nov spis Solčenicina, kjer opisuje življenje skromnega jetniškega paznika v mestu Ulikov; tam so ruske čete leta 1380 premagale Turke. Pisatelj toplo opisuje mirno življenje starega paznika, ko se zaman vprašuje, zakaj so danes Rusi popolnoma pozabili na Ulikov, na ta kos „svete ruske zemlje“ in ponos ruske zgodovine. Nazadnje se paznik odloči za pot v Moskvo, kjer bo ministrici za prosveto Jekaterini Furtsovi razložil svoje pomisleke proti sedanji ruski kulturni politiki.

in prav v trenutku, ko odhaja de Gaulle v Moskvo, se del njegove stranke že kruši v to smer pod vodstvom Giscarda d'Estainga, ki je bil do včeraj še član njegove vlade kot oblikovavec modernega gospodarskega reda. Jakobinci so že v letu 1904 odklanjali zvezo s carsko Rusijo in pred rusko šibkostjo svarili tudi v letu 1939. Imeli so prav, ko so trdili, da ruska pomoč niti leta 1914 ali v letih 1941 do 1945 ni reševala Francije pred najhujšimi udarci. Ruske obljube so se nazadnje izkazale kot Potemkinove vasi...

Prvo veliko francosko gibanje za evropsko unijo je leta 1931 spremljala nesreča: njen glasnik Aristid Briand jo je prinesel v Ženevo na razorožitveno konferenco kot zadnji poskus rešiti Evropo pred katastrofo, ki se je bližala, ko je Hitler 1933 prevzel oblast v Nemčiji in je bilo potem samo še nekaj let do usodnega začetka druge svetovne vojne. Če služi de Gaullova pot v Moskvo rešitvi Evro-

pe, tedaj se poskus že rešuje v istem ozračju bližajoče se katastrofe. De Gaulle seda s hudičem za isto mizo v skromni, bedni perspektivi; vsem je jasno, da je dosedanja francoska atomska oborožitev v primerjavi z rusko ali ameriško v istem razmerju kot je otroški pipec z mesarskim nožem ali sekiro...

Evropi se vriva torej bridka slutnja, da je politično položaj približno tak, kakor je bil v letu 1931 ali 1933, ko je Hitler prevzel oblast in se je začelo kotaljenje navzdol... in kdor koraka vstrec s komunizmom, mu gre no ga vedno niže in niže.

Danes so leta kratka — mesec je važen kot včasih celo leto... Ali je katastrofa že za bližnjim vogalom... Ali je de Gaullova politika začetek dobe mrkega janzenističnega pesimizma? Nikakor ne! Po svoji trenutno mrki podobi je samo dokaz, da je herezija v evropski politični filozofiji pogosto povod za mogočnejši prodor resnice.